List 44. **NOVICE** Tečaj LIX.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 6 kron, za pol leta 3 krone in za četrt leta 1 krono 50 vin., — po pošti prejemane pa za celo leto 7 kron, za pol leta 3 krone 50 vin., za četrt leta 1 krona 80 vin. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 80 vin. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 16 vin., za dvakrat 24 vin., za trikrat 30 vin. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 1. novembra 1901.

Politični oddelek.

Mejnarodni pomen Slovenčev.

„Parlamentär“, na Dunaju izhajajoči tednik znanega zastopnika vseslovanske ideje dr. Živnega, je prinesel v jedni svojih zadnjih številk pod gorenjim naslovom članek, iz katerega posnemamo naslednje:

Najnoveja politično-teoretična razpravljanja o potrebi ohranjenja in nadaljnega obstanka avstro-ogrske monarhije zahtevajo, da se razpravlja tudi o posamičnih deželah te srednje-evropske države. Zemljepisno položenje, kakor tudi etični moment podeljata o tem važno ulogo zlasti Čehoslovanom in Slovencem. S temi poslednjimi se hočemo baviti v nastopnem.

Dočim grozé Čehom le vsenemške aspiracije, pa imajo Slovenci posla z Nemci in z Italijani, ker sta tako Nemčija kakor kraljestvo Italijansko pritegnila slovenske pokrajine v območje svoje agresivne politike. One velevlasti in države pa, ki imajo interes na ohranjenju Lothrinške monarhije, morajo iz posebno važnih razlogov obračati svojo pozornost tudi — Slovencem.

Ako si zemljepisno karto ogledamo malo od bližje, vidimo, da Slovenci bivajo na ozemlju zgornjega in srednjega dela Drave in Save ter Soče. Pokrajine njihove pripadajo deloma alpski, deloma formaciji Krasa. Po poslednji še posebno pripadata Kranjska in Primorje skupaj.

Po Soči spada en del obsežja posredno k zalivu Tržaškemu, torej k Adrijanskemu morju. Ta okolnost je znamenita v toliko, v kolikor dežele, naseljene od Nemcev Avstrije, nimajo nobene reke, ki bi se zlivale v Tržaški zaliv ali pa v zaliv sosednjega Kvarnera. K temu prihaja še, da so Slovenci naseljeni do zaliva Tržaškega notri do teritorija tega pristaniškega mesta; da, tudi v tem mestu samem ter da imajo pravico že stoletja sem, da Trst smatrajo kakor svoje lastno mesto.

Sploh leže slovenske pokrajine najbližje Adrijanskemu morju in Kranjska na pr. je kakor nanizana nad zalivom Tržaškim in Reškim, ali bolje rečeno nad Kvarnerom. V okolici Reški in na Reki bivajo Slovenci pomešani s Hrvati, kakor vidimo tako tudi v Istri. Italijani sestavljajo neposredno ob Adriji le manjšino, ki se ohranja in neguje bolj na umeten, nego pa na naraven način. Po takem ves gornji del Adrije pripada Slovencem, oziroma njim in Hrvatom, kakor je tudi Dalmatinska obal na sploh naseljena od Hrvatov, oziroma Srbov.

Oro- in hidrografično (po gorovju in vodovju) nimajo Nemci nikake opore, da bi si politično podredili kraje, na katerih bivajo Slovenci že en in pol tisočletja. In kar se dostaje Italije, ima ista tako dolge črte Adrijanskega morja na svoji vztočni obali, da ni iz potrebe, ampak iz tradicijonalne požrešnosti po deželah, ako hoče priklopiti sebi tudi vztočni del Adrije s slovanskimi obrežji vred, kakor so to storile nekdanje Benetke.

Ako primerjamo zemljepisno položenje Nemčije z onim Avstro-Ogrske, in dalje z položenjem krajev, na katerih bivajo Slovani Avstro-Ogrske in drugi Jugoslovani, vidimo, da so vsi ti kraji bolj navezani na morje Adrijansko, nego pa Nemčija ali Italija. Ako bi torej Nemčija ali Italija hotela vzeti ali bi res vzela Trst, Reko in sploh vse vztočne dele Adrije, bi taka prisvojitev provzročala nepretržne napetosti in vojne.

Ker so pa dandanes v civilizirani Evropi pred vsem narodni vzroki v pretvezo za anektiranja, je važno, da Evropa, v kolikor ni interesirana neposredno, izvé, da ni Nemčija ni Italija ne moreta iz narodnih vzrokov zapleniti Adrije in slovanskih krajin ob istej, ker, kakor dokazano, ob Adriji, do okolice Trsta in Reke, bivajo Slovenci, oziroma Hrvatje. Iz tega pa navstaja za zdravo avstro-ogrsko politiko dolžnost, da skuša ohraniti Slovane ob Adriji in v prvi vrsti Slovence. Da, celó Madjari, ki se gotovo ne brigajo za Slovence, in ki k večjemu hočejo raznaroditi njim prepuščeni del Slovencev — tudi Madjari, povdarjamo, imajo ves vzrok,

gledati na to, da ne bo napačna politika v lastni skupni državi Lothrinški Slovencev slabila dalje, kakor se je dosedaj v resnici dogajalo jedno generacijo sem. Ako bi namreč Nemčija prodrla do Adrije, kdo bo jamčil Madjarom, da jim trajno ne pride v nevarnost po njih zasedeni in rabljeni zaliv Reški in sploh Kvarnerski?!

Domovina Slovencev je ravno vsled njihove zemljepisne lege tik nad Adrijo velikega političnega in trgovsko političnega pomena. V tem oziru stopa celo mnogo večje ozemlje Čehov za malimi deželami Slovencev v ozadje. V gotovem smislu služijo češke dežele Nemčiji kakor sredstvo k namenu, da prodere preko njihovega ozemlja k Adriji in od tu v Sredozemsko morje, med tem ko so slovenske dežele namen nemške podjarmljajoče politike in cilj njihovih stremljenj. Kdor ima slovenske dežele, ta ima tudi neposreden dohod k Adriji.

Ne velikost slovenskega naroda, temveč njegova zemljepisna lega mu podeljuje njegov mednarodni pomen. Nemci govore zaničljivo o tem poldrugi milijonskem narodu, a vendar vporabljajo vse sile, da bi ga zatrli, dobro vedoč, koliko bi s tem pridobila vsenemška ideja.

Etnografski so Slovenci, vkljub svojemu pičlemu številu, važni dovolj, da zamorejo v slučaju vojne tudi moralično delati.

Avstro-Ogrska se more v vojni nevarnosti lahko sklicevati na to, da niso Slovenci niti Nemci, niti Lahi, temveč Slovani, ki iz narodnostnih vzrokov ne smejo priti pod oblast tujih držav.

Kar se tiče avstro-ogrskih narodov, je jasno, da bi morali ti napram Slovencem zavzemati že iz trgovsko-političnih vzrokov prijazno stališče. Dasi niso ti trgovski narod, pač pa tvorijo naravno mednarodno stražo ob Adriji, Adrija pa je za vse avstro-ogrske narode velike važnosti, zato morajo Slovenci, kakor predstraža ostati na svojem mestu. Posebne interese na tem, da se Slovenci ohranijo, pa imajo vsi slovanski rodovi ne le iz gospodarskih, temveč tudi iz narodnih vzrokov.

V modernem, premenjenem smislu so dandanes Slovenci kakor nekdaj Hrvatje zoper Turke, prednji zid zoper prodiranje napadajočih sosedov.

Pri vprašanju o obstanku Slovencev se ne gre za kakovost njihove kulture, temveč samo za kri, ki je sorodna s krvjo ostalih Slovanov, in imajo ti že iz tega vzroka dovolj povoda, zastaviti svoje moči za obstanek Slovencev. Sicer pa ne manjka niti kulturnega elementa, po katerem so Slovenci tako bližnji vsem Slovanom. Celo pravoslovno slovanstvo ve, da so bili ali naravnost Slovenci, ali pa eden njim najsorodnejših rodov, ki je dal temelj staroslovenskemu cerkvenemu jeziku. In takšen narod mora nedvomno imeti zmožnosti, s katerimi se tudi v bodočnosti omili celemu slovanstvu.

Ako pogledamo vse različne motive, ki podeljujejo Slovencem mednarodni pomen, vidimo, da v prvi vrsti njihova zemljepisna lega in slovanska kri odločujeta, da je v interesu vseh slovanskih narodov in v interesu avstro-ogrske monarhije, da se vzdrži in ohrani pred napadi narodnih sovražnikov majhni in politično, kulturno in ekonomski zatirani narod slovenski.

Rusi o Čehih.

Znani ruski list „Novosti“ piše obširno o važnosti češkega naroda za obstoj Avstrije in pravi mej drugim:

Dokler bodo obstajale sedanje razmere v Avstriji, je kraljestvo Češko obsojeno v ulogo dežele, katere razruvajo kronični krči. Nemci se opirajo na ogromno maso nemške države, Čehi pa le na svojo moralno moč, ker od Poljakov pričakujejo le malo, a da bi iskali opore v Rusiji, to se jim ne vidi primerno in možno, sicer si je pa tudi ne upajo iskati, ker bi se z njimi ne postopalo tako, kakor z Vsenemci. Ako bi ne bilo Čehov, hegemonija Prusije bi se raztezala preko vse Avstrije. Čehi s svojimi stremljenji ovirajo reko pangermanizma. S tega gledišča boj Čehov z Nemci ni samo lokalnega, ampak vseavstrijskega pomena. Zato ima tudi novo zasedanje državnega zbora poseben interes. Čehi so prošinjeni z vero v svojo bodočnost in ne zamujajo v svojih prizadevanjih, da dovedejo svojo domovino do vsestranskega razvoja. Po njih doseženi uspehi so jamstvo, da nade naroda češkega ne ostanejo neuresničene.

Enako težavno nalogo imajo pa tudi Jugoslovani, kajti iste težnje, kot na severu Nemci, imajo na jugozapadu Italijani. Avstrijska vlada bi torej pač bolje storila, ko bi priznala Slovanom vsaj toliko važnosti, kot zunanji krogi, in ne zatajila dejstva, da najhujše napade na Avstrijo odbijajo ravno Slovani.

To so jako modre in do pičice resnične besede. Na Dunaju jih seveda ne bodo priznali, ker igrajo ulogo slepca, ki ne vidi pred seboj propada.

Politični pregled.

Državni zbor. — Minoli petek je poslanska zbornica začela razpravo o državnem proračunu. Splošno se je sodilo, da se to še nekaj zavleče, kajti dnevni red je bil zabarikadiran z nujnimi predlogi tako, da se zbornica ni mogla ganiti. V tem obupnem položaju je ministrski predsednik zagrozil strankam z demisijo in vse stranke so zlezle pod klop, vse stranke, na čelu vsem drugim socijalni demokratje in Schönererjanci, so svoje nujne predloge za sedaj umaknili, tako da se je lahko koj začelo razpravljanje o proračunu. Doslej se ni v tej debati še nič posebnega povedalo. Izmej slovenskih poslancev sta govorila Pogačnik in Ferjančič. Vzlic temu Körberjevemu uspehu se vzdržuje govorica, da pride do odstopa vlade, a da bo Körber tudi prihodnje ministrstvo sestavil. Morda v njem ne bo več Rezka, ki je prišel v jako veliko stisko, ker so Mladočehi izrekli ministrstvu nezaupnico.

Združenje Mladočehov in čeških agrarcev. Vse češke stranke, izvzemši takozvane narodne socijaliste so sklenile mej seboj tesnejšo zvezo, vrh tega pa se je dosegel tudi še ožji dogovor mej dozdanjima nasprotnikoma, to je mej Mladočehi in mej češkimi agrarci. Po tem ožjem dogovoru bosta oba kluba, izvzemši agrarne stvari, v vseh drugih zadevah solidarno postopala, kar je le toplo pozdravljati.

Zanimivi sestanki. — Na zunanjepolitičnem polju se mora zopet nekaj plesti. Narodi avstrijski o tem seveda ne smejo ničesar vedeti. Te dni pride stric ruskega carja, veliki knez Mihael Nikolajevič, poleg carja najmogočnejši dostojanstvenik velike Rusije, v Budimpešto, da obišče našega cesarja. Koj potem zapusti cesar Pešto in se vrne na Dunaj, kjer ga čaka grški kralj in kamor pride tudi njegov sin, kretski guverner princ Jurij. Kaj to pomeni? Nekateri menijo, da sta grški kralj in kretski guverner šla na pot, da dobita privoljenje Avstrije za združenje Krete z Grško. Glede velikega kneza Mihaela Nikolajeviča se različno ugiba. Jedni menijo, da kani intervenirati radi balkanskih zadev, drugi, da se gre za Bure; kje je resnica, tega pač ni uganiti.

Hrvatska. — Deželnozborske volitve na Hrvatskem so razpisane in začelo se je jako živahno volilno gibanje. Vlada je deželni zbor prav nenadoma razpustila in tudi prav nepričakovano hiti z razpisanjem volitev. Zgodilo se je to z namenom, da bi vlada dobila narodne stranke nepripravljene in bi torej lagje dosegla madjaronsko večino. V ta namen se bode tudi pri volitvah postopalo po starem receptu. Že zdaj goljufajo vladni organi pri sestavi volilnih imenikov na nezaslišan način. Narodni listi prijavljajo v tem oziru uprav vnebopijoče slučaje, tako da ne bo čuda, ako vlada doseže svoj namen.

Ogrska. — V soboto se je sešel ogrski državni zbor. Koj v prvi seji so bile zanimive debate. Kossuthovci so namreč izjavljali, da ne gredo v kraljevski dvorec, češ, da naj pride kralj v državni zbor, in ker je na dvorcu razobešena črnorumena zastava. Ministrski predsednik je izjavil, da je črnorumena zastava cesarjeva zasebna zastava, ne državna. V ponedeljek je cesar-kralj otvoril parlament s prestolnim ogovorom, čigar glavna želja je obnovitev nagodbe.

Italija. — Čedalje jasneje se vidi, da se je Italija naveličala trozveze in da hoče drugih zaveznikov. Zdaj je gotovo, da potujeta italijanski kralj in kraljica že letos in sicer najbrž v mesecu decembru na Rusko, da obiščeta carja. Ves političen svet je v tem jedin, da ima to potovanje dalekosežen političen pomen in ves politični svet je prepričan, da se gre za izstop Italije iz trozveze in za njen pristop k rusko-francoski alijanci.

Francija. — Vlada se je doslej opirala na parlamentarno večino, v kateri so igrali socijalni demokratje važno vlogo. Ti so imeli tudi svojega zastopnika v ministrstvu in sicer v osebi trgovinskega ministra Milleranda. Zdaj je pa prišlo radi sprejema ruskega carja in radi vladnega postopanja proti rudarjem do konflikta. Socijalni demokratje so vladi odrekli svojo podporo in začeli proti nji boj. V tistem trenotku, ko so to storili, so druge, vladi doslej nasprotne stranke priskočile na pomoč. Socijalni demokratje so bili po novi večini poraženi. Njih nastop bo imel samo ta uspeh, da bo moral Millerand v kratkem odstopiti.

Vojna v južni Afriki. — Že več dni ni nikakih vesti o vojni v južni Afriki. Lord Kitchener je sicer brzojavil o nekih malih praskah, a te so bile popolnoma brezpomembne. In vender se ravno sedaj na Angleškem mnogo govori o vojni. Povod so dale tri res značilne dogodbe, in sicer: 1. Vojno ministrstvo je nenadoma penzijoniralo generala Bullerja, ker je ostro kritikoval vojno upravo z ozirom na južnoafriško vojno. 2. Kaplandijski guverner Millner je imel v Pietermaritzburgu govor, ki se je jako čudno glasil, prav kakor bi ne bilo nič več upanja, da se Angležem posreči zatreti Bure. 3. Minister Chamberlain, glavni provzročitelj južnoafriške vojne, je imel v Edimburgu govor, v katerem se je bavil tudi z južnoafriško vojno. Chamberlain se je izrazil, da Buri preveč zahtevajo, prav kakor, da bi bil pripravljen, skleniti z njimi mir, ako bi kaj več odjenjali. Pripoznaval je čudovito hrabrost in požrtvovalnost Angležev, potem pa dokazoval, da se mora vojna nadaljevati, naj velja kar hoče. Tudi grozovitosti, ki jih počenjajo Angleži v južni Afriki je Chamberlain opravičeval, češ, za vse, kar se godi na bojišču, imamo že vzglede v dejanjih druzih narodov, proti čemur zlasti Nemci in Francozi odločno protestirajo.

Obrtnija.

Električne železnice.

Ko se je pred kratkim v Ljubljani električna železnica prometu izročila, morebiti z ozirom na to, da nekateri ljudje godrnjajo, nje korist še ne sprevidjajo, ni neumestno, ako podamo nekaj črtic o razvoju električnih železnic. Držimo se v tem gospodarskega pisatelja May-a v Berolinu. Isti piše, ko je važnost elektrike v rabi telegrafov, telefonov popisal, o električnih železnicah: „Da bo elektriciteta tudi za dalnje vožnje motorična moč v bodočnosti, nad tem danes ni več dvomiti. Mislimo si prav bližnjo bodočnost, ker kar se bode v dalnji bodočnosti zgodilo, se v tehničnih stvareh ne more nič vedeti. Lahko se enerzija naprej vodi, snaga, vožnja brez dima, veliko število motorov, ki se lahko pod vozom priklepajo, lahko delo, neodvisnost od rabe vode, na krajih vožnje tudi od premoga, privarčenje časa s tem, mogočnost, večkrat vlake odpošiljati, praktično razsvetljenje in tisoč druzih udobnosti predestinirajo elektriciteto tudi za promet dalnje železniške vožnje.

V nemških navadnih železnicah tiči kapital 12 milijard mark. Vsako leto se 2 % več v nje vtakne. Kaj bo s temi železnicami?! Kakor hitro se električnim potom dosti večja hitrost na železnicah doseže, se bodo vse skrbi glede v zdajšnjih železnicah investiranega kapitala v stran potisnile. Zdajšnje železnice se bodo obdržale za promet mej manjšimi trgi, mesti in od teh v večja ter za prevažanje blaga; neodvisno od teh pa se bo električno vozilo mej velikimi mesti z veliko hitrostjo. Večja hitrost je napredek velikega gospodarskega pomena; — že zaradi konkurence z inozemstvom se bodo električne železnice upeljale. Pa tudi domače koristi se bodo oglašale; ne glede občinstva, bodo industrije z železom in električna industrija upeljavo teh železnic zahtevale. Obe sta danes velevlasti prve vrste in imajo v inozemstvu ter doma važen delokrog. Naše nemške železnice bodo skoraj gotove, vse električne, inozemstvu se najde konkurenca, doma pa je prosta pot. Izhajanje podjetništva je lože, ker so koristi vseh družb, ki se z elektrotehniko pečajo, mej sabo zvezane. Ako je začetek storjen, bo dela za več let naprej. Torej naprej!

V oktobru 1900 se je v Berolinu društvo ustanovilo v pospeševanje električne hitre vožnje. Prve železninske fužine, električne fužine, banke so zastopane v tej družbi. Smoter iste je, da gradnjo hitro vozečih električnih železnic, ki prometu večjih daljavah služiti imajo, pospeši, da se študirajo dotična vprašanja ter se delajo

poskusi. V tehničnem odboru te družbe sedijo najboljši tehniki Nemčije, ravnatelji največjih fužin, ravnatelji fužin za elektriko, Borsig, Krupp, Siemens & Halske, šef železniškega oddelka generalnega štaba, predsednik urada državnih železnic, general inženijerskega in pijonirskega kora se družijo s civilnimi tehniki v tem odboru. Ta visoki štab inteligenc in zvedencev, h katerim pripadajo tudi prvi državni uradniki, je porok, da se bo resno delo storilo. Čez malo časa bodemo na električnih železnicah z največjo naglostjo vozili in drugi narodi nas bodo v tem posnemati morali in to zaradi njene gospodarske in vojaške jakosti. (Sschlagfertigkeit). (Ti Nemci govorijo kar le tudi o gospodarski jakosti, kakor vojskovodje o vojaški). — Velike centrale elektrike se bodo napravljale. Te so drage. Oddajala se bo tedaj električna moč v vse kraje v svrho razsvetlobe manjših mest. Te električne centrale bodo kmalo zadobile občno korist, kakor železnice, in iste se bodo tudi podržavile. Občni liferant te električne moči ne sme biti zasebno podjetništvo. Da potem s časom tudi železniške in električne fužine (Electricität und Eisenwerke), postanejo last države, nad tem ni dvomiti.

Profesor Borght računi kapital, ki je v nemških električnih fužinah naložen, za leto 1896 na 240 milijonov mark. Koncem l. 1898. je znašal isti že 550 milijonov in zdaj leta 1900 čez 600 milijonov mark. Teh je 500 milijonov last 23 velikih akcijskih družb. Iz izvestij teh družb se vidi, da ima kaka družba naročila na 100 milijonov mark vrednosti. Noč in dan se dela, da se ustreza naročnikom. Koliko milijonov denarja je v tem prometu! — V inozemstvu delajo naše družbe Akcijsko društvo Siemens & Halske dela letos (1901) električne mestne železnice v Turinu, Budapešti, Baselu, Haarlemu, Olomucu, Moskvi, Perugiji, Pekingu, Dunaju, Ljubljani, Rio de Janeiro in v Kopenhagnu. Te železnice je to društvo izvršilo lani v dostih mestih v raznih delih sveta. To nam daje pojem o tem, kaj zamore moderno akcijsko društvo izvršiti. — Zdaj že vozi elekirični tramway do vznožja Pyramid. Glede razširjenosti električnih podvzetij hodi Nemčija v prvi vrsti. Polovica električnih železnic sveta je v Nemčiji. 1. septembra 1898 je bilo na Nemškem 1500 *km* električnih železnic. Bilo je 3200 motornih voz in 2100 druzih vozov in vkup za te železnice so mašine in akumulatorji stvarili 40.000 „kilowatt-ov". (Watt = Product aus Spannung (volt) und Stromstärke (ampere). 500 volt × 2 ampere = 1000 watt oder 1 Kilowatt). Te številke so se zdatno povekšale. Kakor pa se te električne železnice množijo, pomeni vse to še-le začetek. Zdaj mislijo tehniki na to, da mesta zapustijo ter električne železnice tudi zunaj mest za dalnje vožnje napravijo. Ravno se pripravlja tehnična visoka šola v Berolinu na obhajanje 100letnice. V tem času se je nova struga prometa po elektriki odprla. Tehnična dela ogromno rastejo. Zato pa tudi število dijakov, ki se tehničnim naukom posvečujejo. Na tehničnih visokih šolah v Berolinu, Charlottenburg, Aachen in Hanover je bilo l. 1897. upisanih 3000 dijakov.

Kmetijstvo.

Kako bo slovenski kmet bogat?

Ne dolgo temu, da sem nekje čul, ali čital, da so v Afriki ljudje, ki si pripravljajo vsak večer postelj na drugem kraju: nabirajo si namreč vejic, šib, suhega listja in na tem spè. Zjutraj pa zapuščajo ležišče, in hodijo po svoji poti naprej — zvečer pa si zopet napravljajo drugod postelj.

Ali je to res, ali ni res, nočemo sedaj preiskovati, nam je to vse jednako. Hotel sem vam s tem samo pokazati človeka, ki nima kapitala, ki ga ne bo tudi nikdar imel, ker ne zna, kaj je kapital in koliko kapital velja. Tak človek, kolikor si je nalovil rib, ali nakopal korenik, ali kaj drugega, s tem se je tudi nahranil do sita. Ako mu je kaj ostalo, vrgel je proč. Ako je lačen, gre na lov, zopet gre kopat korenike. Na lovu rabi drevo, da ž njim lovi ribe, ali da ga drevo drži nad vodo — ko je pa z lovom gotov, zapušča vse to in ko je zopet lačen, išče zopet drugo drevo.

Tak človek je divjak. Tak živi od jutra do večera, za dalje ne skrbi. In dokler je človek tak, koliko časa je divjak, toliko časa ne more naprej.

Človek pa, ki noče več biti divjak, dela vse drugače. Tak si nalovi rib, kolikor jih ravno potrebuje. Ali vidite, on ne bo vsega pojedel. On misli tako-le: Jaz bom tudi jutri lačen, a Bog zna, ako bom mogel toliko naloviti, da mi bo dovolj in mi ne bo treba trpeti lakote.

Zatorej pustim nekoliko današnjih rib za jutri in če vjamem jutri premalo, dodam današnje ribe, pa mi bo dovolj. Ako jih pa jutri nalovim dovolj, še boljše, potem mi ostane pa cel porcijon za drugi dan.

Tako delajo ljudje, tako je nastalo vse, kar je danes. Tako so se napolnili koši in žitnice, hlevi in svisla, tako so nastale vasi in mesta. Tako je tudi postala „kultura" in „civilizacija". Tako, samo tako, da sebi trga od ust, samo tako more človek brez krivice in nasilstva postati imovit, bogat sam svoj, samo tako, da človek živi vedno v skrbi pripravi si življenje brez skrbi. Tako, samo tako nastaja kapital, ki danes vlada ves svet.

Ali ste to razumeli?

Ali pa znate, kako se zove človek, ki sebi trga od ust, in hrani za jutri. O, gotovo znate! Tak človek „špara" ali „hrani". Ali to je tudi res, da vsi Slovenci tega ne znajo. Mnogi znajo samo to, kar jim je od starine ostalo. Da, mnogi Slovenci „šparajo" tako, kakor miši, ki nosijo žito v svoje jame, mnogi Slovenci ne mislijo nič, kakor tudi miši nič ne mislijo, nego nosijo v jamo, ker jim je Bog dal takov dar. Tako je tudi varčnost ostala mnogim Slovencom od pradedov, od navade.

Ali to ni dovolj! Kedor hoče biti varčen, mora misliti in brojiti. Zlasti pa se mora tako delati danes, ko vse take steže roke po kmetskem imetju, na kmetovo zemljo in na njegov denar. Pomislite samo: vinogradi rodijo slabo, a vsaki dan se odpira več krčem, gostiln, trgovci ponujajo vsakovrstno novo robo! Koliko pojedo notarji, advokati, sodnije! Koliko davkov, naklad in tako dalje brez konca in kraja. To si pa dobro zapomnite: Denar, ki je šel kmetu iz rok, redko kedaj — ali pa ne pride več nazaj!

Kam pridemo tako? Zato nimajo kmetij več nič, nikjer si ne morejo več pri znancu pomagati. Nikdo več nima nič.

Ali vi mi pravite: „Ne govori tako za ime Božje! Kako bomo šparali, ako nimamo dovolj niti za vsakdanji strošek. Bodi pameten vender“!

Imam jaz pamet, ne bojte se! Zato vam tako tudi govorim. Ali to ni res, da se ne more prav nič prišparati. Tudi največji siromak si lahko kaj prišpara. Premislite samo to; človek mora deseti del svojega stroška staviti na stran in si ga prihraniti.

Toraj vsak lahko živi, ako je pojedel samo devet delov svoje sedanje hrane. Poskusite samo pojesti 9 smokov — ravno tako boste siti, kakor, da ste jih pojedli 10.

So kmetje, ki žive okoli mesta. Ti nosijo vsak dan svojo robo v mesto. Ali ne bi lahko vsak deseti sold stavili na stran? Tako tudi delavci, hlapci in dekle! Koliko bogatstva bi bilo kmalu mej nami Slovenci.

Vidim, da se nekateri temu smejete! Morda zato, ker znate, da ne bo Slovenec šparal, ako ga kedo na to ne prisili. Dobro bi bilo, da bi torej kedo naš narod na to prisilil.

Ali za to ni sile na svetu! Ima pa vsak tako silo v sebi.

Poslušajte svoj notranji glas! To je glas naših pradedov, ki so pošteno živeli na naši zemlji, ki so se za njo borili in za njo tudi umrli. Poslušajte svoj notranji glas! Ta glas je zapisal Bog vsakemu človeku v srce.

Pa tudi pomagati si moramo drug drugemu. Vsi slovenski kmetje moramo biti ena velika družina, vsi moramo imeti skupno zadrugo. Ali pride do tega? Da, do tega mora priti, ker je trpljenje našege naroda veliko.

Poučni in zabavni del.

O vremenu.

Vse se mi ponesreči, česar se lotim. Iskal sem nenavadne, čisto nove snovi za kratek članek. Napisati hočem par strani o nečem nezaslišanem, sem dejal sam pri sebi, o čemer še nikdo ni pisal ali govoril; to potem lahko obdelam popolnoma po svoje. In lazil sem okoli po cele dni, ter si belil glavo; a zastonj. Včeraj pa nas je obiskala gospa Cutting, naša perica — njeno ime lahko imenujem brez pomisleka, ker vem, da te knjige ne dobi nikdar v roke. Za tako frivolno razkrivanje bi se ona niti ne zmenila; kajti razven svetega pisma in svojega tednika ne čita ničesar in smatra vse drugo slovstvo za nepotrebno in pohujšljivo.

„Kaj Vam je danes, gospod, da ste videti nekam bolni“? me je vprašala.

„Gospa Cutting“, sem odgovoril, „jaz poskušam misliti in pisati o nečem, kar bi v trenutku, o katerem ni še nikdo spregovoril besedice, ki bi mikal po svoji novosti ter krepil s svojo nenadno svežastjo“.

Zasmijala se je ter me imenovala šaljivega gospoda.

Glejte, to je zopet moja osoda. Kadar govorim resno, se ljudje hahljajo. Če skušam napraviti duhovito šalo, ne zapazi je nikdo. Pretekli teden se mi je ena prav ponesrečila. Vsaj meni je tako ugajala, da sem jo takoj primerno zaokrožil ter se je pozneje pri nekem dineju spretno znebil. Kako, ne vem več na tanko; le toliko se spominjam, da se je govorilo o razmerju med Shakespearjem in reformacijo. Jaz sem bil napravil neko opazko, ter dostavil takoj potem: Ej, zdaj sem se spomnil smešnega dogodka, ki se je primeril zadnjič v Whitechapelu“. — Kaj pa je bilo“? so povpraševali. — „Stvar je grozno smešna“, sem dejal, ter se tresel od smeha. „Pokopali boste“. In začel sem pripovedovati.

Grobna tišina je bila po dvorani, ko sem končal — moje šaljivo pripovedovanje je bilo precej obširno. Končno spregovori nekdo: „To je bila torej šala“?

„Zatrjeval sem jim svečano, da je bila to šala; oni pa so bili uljudni in mi nazadnje verjeli vsi, razven priletnega gospoda, ki je sedel na nasprotnem koncu mize in želel vedeti, kaj da je prav za prav šaljivo to, kar je dejal „on“ „njej“ ali to, kar je rekla „ona“ „njemu“. Potem pa sva se o tem pričkala.

Nekateri ljudje gredo zopet v nasprotni smeri predaleč. Tako sem poznal gospoda, ki se je že od narave tako rad smejal, da ga je moral vsak, ki se je hotel ž njim resno razgovarjati, prej zagotoviti, da mu ne bo povedal nič smešnega. Pa če se je tudi posrečilo, mu to neovržno dokazati, posilil ga je vender pri vsaki besedi, ki se je spregovorila, divji krohot. Enkrat ga je vprašal nekdo na cesti, koliko je ura. Tedaj pa sem videl, kako je obstal, se tolkel po stegnih, ter se na ves glas krohotal. Kaj resnično smešnega se možu ni smelo povedati. To bi ga bilo ubilo na mestu, kakor strela.

Tedaj pa sem odločno ugovarjal gospé Cutting, ki mi je očitala frivolnost, ter jo naganjal za rabljive misli. Zamislila se je ter mi nasvetovala vzorce“.

Pa z vzorci nisem bil zadovoljen in prosil sem jo, naj dalje premišljuje. In premišljevala je, posodo za čaj v roki, in mi nazadnje predlagala vreme, katero jej je neki zadnjič zbujalo prav duhovite misli.

In od tedaj se zastonj trudim, da bi si spravil vreme iz glave in kaj druzega vanjo.

Seveda je grozno slabo vreme. Vsaj zdaj, ko to pišem, in če ne bo ravno slabo, ko me boš čital, postalo bo gotovo kmalu.

Po našem prepričanju je vreme vedno slabo. Z vremenom je tako, kakor z vlado: niti ta, niti ono ne more ustreči. Po leti tožimo o neznosni vročini, po zimi o neznosnem mrazu. Spomladi in jeseni grajamo vreme, da ni niti mrzlo, niti toplo, ter zahtevamo, naj se vender enkrat odloči za to ali ono. Ako je lepó, pravimo: ubogi kmet, ta presneta suša mu bo vse vzela. Če dežuje, molimo za lepo vreme. Če prebijemo december brez snega, se vprašujemo nevoljno, kam so vender prešle naše ljube nekdanje zime, in govorimo tako, kakor bi nas kdo prevaril za nekaj, kar smo kupili in plačali. Kadar začne snežiti, tedaj pa kolnemo, da je sramota za poštenega kristijana. Prej ne bomo zadovoljni, da si bo vsak sam napravljal svoje vreme ter je lahko obdržal za-se.

Dokler pa to ne pojde, odklanjamo sploh vsako vreme.

Vender mislim, da je le nam meščanom vreme tako nadležno. Doma na deželi nam je narava ljuba v vseh svojih prikaznih.

Kaj si moreš misliti lepšega, kakor sneg, ki pada v gostih snežinkah tako skrivnostno tiho po polju in drevju, kot bi ju odeval v ženitvanjsko obleko. In kako krasno se je sprehajati po zmrzlih tleh, ki zadonijo pod vsako stopinjo, ko nam zveni kri v tankem, rezkem zraku, in se glasi iz daljave lajanje ovčarskega psa in otročji smeh, tako nežno in jasno, ko glas zvonca po prostih planinah. In zabava na drsališču. Na gladkem jeklu letimo kot blisk po prožnem ledu ter mu izzivamo zvonke glasove. In kako ljubka je pomlad — narava v svojem osemnajstem letu. Ko gleda malo zeleno peričje tako sveže zaupljivo v svet, kot mladina, ko namerja prve boječe korake v hrupno življenje; ko zagrinja rožno in belo cveteče drevje, kot praznično oblečene vaške deklice, bleščeče bele hišice v oblak nežne krasote, in se razlega po gozdnem zraku petje kukavice. In poletje s svojim temnim zelenjem in trudnim šumljanjem, ko šepečejo deževne kapljice prisluškujočim peresom resne skrivnosti in trepeče polumrak po gozdnih potih. In jesen, o kako tožno lepa je v svojem zlatem žaru in umirajoči krasoti svojih pestrih gozdov, o svojih krvavih solnčnih zahodih, s svojimi skrivnostnimi večernimi meglami, živahnimi gručami koscev, težko obloženim sadnim drevjem, vpitjem trgačev in kmetskimi razveseljevanji.

Celo dež, sneg in toča se nam zde le koristni služabniki narave, če jih opazujemo na deželi, ko vrše svoje priproste dolžnosti; niti ledena burja ni večja nesreča, kakor vsiljiv prijatelj, če ga srečamo med plotom in sečjo.

Toda v mestu, kjer se omet po zidovji peni pod solnčnimi žarki, kjer napravlja sajasti dež blato in umazanost, in se gromadi sneg v blatnih zametih, kjer tulijo mrzli vetrovi po temnih ulicah in cvilijo okrog voglov, razsvetljenih od plapolajočih plinovih svetilk, tu nas narava ne razveseljuje v nobeni podobi. Mestno vreme je kakor škrjanec, zaprt v pisalni sobi, na nepravem kraji in na poti. Mesta bi se morala pokriti s steklom, kuriti s paro in razsvetljevati z elektriko. Vreme je kakor kmetska deklica in igra v mestu žalostno vlogo. Na travniku se ž njo prav radi pošalimo, a če jo srečamo v mestnem drevoredu, se nam ne zdi tako vabljiva. Oni neprisiljeno iskren smeh in krepak glas, ki sta tako veselo odmevala po kmetskem dvorišču, se ne skladata s fino uglajenostjo mestnega življenja, in nje navade se nam zazde nadležne.

Ni dolgo tega, kar nas je osrečevalo skoro tri tedne z nepretrganim deževjem, tako da sem postal nazadnje že „nekak prokleto izmučen, neznosno hropeč in skrajno neprijetno premočen mrlič“, kakor se je blagovolil izražati afektirani gospod Mantalini. (Konec prih.)

Razglas

o prihodnjem tečaju podkovske šole v Ljubljani.

Novi šolski tečaj na podkovski šoli c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani se prične dne 1. januvarja 1902.

Poleg podkovstva se učenci podkovske šole uče tudi o ogledovanju živine in mesa.

Kdor želi priti v podkovsko šolo, naj vloži prošnjo za sprejem, in naj ji priloži:

1. izpisek iz krstne knjige (ali krstni list),
2. domovinski list,
3. šolsko spričevalo,
4. učno spričevalo v dokaz, da se je podkovstva izučil pri kakem kovaškem mojstru,
5. župnikovo ali županovo spričevalo o poštenem vedenju.

Ubožni prosilci, ki se ne morejo šolati ob svojih stroških, niti ne morejo pričakovati podpore od svojcev, morejo dobiti po 50 gld. podpore pri kmetijski družbi. Prosilec za podporo mora svoji prošnji poleg navedenih prilog priložiti še:

6. ubožni list,
7. potrdilo, da je že dve leti bil za kovaškega pomočnika.

Prošnje za vsprejem v podkovsko šolo naj se do 15. decembra l. 1901. pošljejo vodstvu podkovske šole v Ljubljani.

Šola bo trajala do konca junija l. 1902.

Kdor dobro prestane preskušnjo, more po postavi iz 1873. l. dobiti patent podkovskega mojstra: brez preskušnje pa sedaj nihče ne more postati podkovski mojster.

Nauk v podkovski šoli je brezplačen, učenci morejo skrbeti le za živež in za stanovanje ter za potrebne šolske knjige. Stanovanje dobodo učenci za majhno plačo v šolski sobi.

Učenci naj se oglase vsaj dva dni pred šolskim začetkom v podkovski šoli na spodnjih Poljanah.

Ker je po slovenskih deželah še zmerom premalo v podkovstvu izučenih kovačev in zdravnikov kopitnih boleznij, pa tudi premalo izurjenih ogledn ikov živinskih in mesovnih, zatorej naj bi skrbela županstva, da dobode

vsaka občina vsaj po enega dobrega kovača in živinskega in mesovnega oglednika.

Oton pl. Detela,
predsednik c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Dr. Karol vitez Bleiweis Trsteniški,
začasni vodja podkovske šole.

Naznanilo.

Skušnje na tukajšnji podkovski šoli se bodo vršile dne 27. in 28. decembra t. l., in sicer: 27. decembra skušnja iz podkovstva za kovače, kateri niso obiskavali podkovske šole, 28. decembra pa za učence podkovske šole iz podkovstva in ogledovanja klavne živine in mesa. Kovači, kateri hočejo delati to skušnjo, naj se oglase pri podpisanem vodstvu do dne 15. decembra t. l.

Vodstvo podkovske šole v Ljubljani
dne 23. oktobra 1901.
Dr. Karol vitez Bleiweis Trsteniški.

Novice.

— **Osebne vesti.** Okrajni glavar v Litiji, gosp. Matija Grill je šel v pokoj in dobil tem povodom viteški križec Franc Jožefovega reda. — Absolvirani tajnik gosp. Ivan Pacak je imenovan stavbenim pristavom na Kranjskem. — K ekspozituri za trasiranje v Jesenicah sta premeščena nadinžener gosp. Fran Schulz z Dunaja in pristav gosp. Val. Zalevski iz Krakova. — Cesar je odredil, da se mestnemu županu v Kranju ces. svetniku Karolu Šavniku izrazi Najvišje priznanje. — Dr. Karol Chloupek, dosedaj distriktni zdravnik v Šoštanju-Velenju, preseli se s 1. novembrom kot zdravnik v Ljutomer. — Gosp. dr. A. Strašek nastani se kot okrožni zdravnik v Brežicah, kjer so dosedaj slovenskega zdravnika jako pogrešali.

— **Promocija.** Dne 30. oktobra je bil na graški univerzi promoviran doktorjem bogoslovja gosp. Josip Somrek, kaplan pri Sv. Jurju v Slov. Goricah. — Na istem vseučilišču je bil te dni promoviran doktorjem prava gosp. Karol Kavčič iz Trsta.

— **Odlikovanje.** Profesor na goriški realki gospod Ferdinand Seidl je imenovan dopisnikom centralnega zavoda za meteorologijo na Dunaju in sicer v priznanje njegovega znanstvenega delovanja.

— **Prvomestniku družbe sv. Cirila in Metoda** sta donesli prvomestnica šentpeterski ženski podružini gospa Veza dr. Šlajmerjeva ter njena blagajničarka gospa Marija Trčkova čisti dohodek zadnje velike veselice obeh združenih podružin z nekaterimi drugimi darovi, v vsem 405 gld. 68½ kr. — in pa 100 gld. kot pokroviteljnino gosp. ljubljanskega odvetnika dr. Krisperja, skupno svoto 505 gld. 68½ kr. — Ob svoji veliki narodni požrtvovalnosti živeli šentpeterski podružnici in najmlajši njeni pokrovitelj gosp. dr. Krisper!

— **Nova ženska podružnica** družbe sv. Cirila in Metoda se ustanavlja za Novo mesto in okolico.

— **Trgovska in obrtniška zbornica v Ljubljani.** Novi volilni red se razglasi tekom meseca novembra, nove volitve pa se bodo vršile meseca januvarja. Najnižji cenzus je določen na 5 kron. Volilni listki se bodo dostavljali po pošti.

— **Prošt dr. Lenart Klofutar.** V soboto zvečer je umrl v Ljubljani stolni prošt gosp. dr. Lenart Klofutar. Pokojnik je bil vsestransko spoštovan. Rojen je bil l. 1819 v Tržiču. V mašnika posvečen je kaplanoval nekaj časa v Dobu in v Šmartnem pri Kranju, potem pa postal profesor na ljubljanskem semenišču. Leta 1888. je bil imenovan stolnim proštom. Mnogo let je bil tudi član dež. šolskega sveta. V narodnostnem oziru je bil odločen nasprotnik slovenskih narodnostnih prizadevanj. Pogreb njegov je bil jako slovesen. Večji del svojega imetja je zapustil za škofove zavode.

— **Strokovni tečaji za krojače in šivilje.** Naprošeni smo, opozarjati na naznanilo krojaškega strokovnega učilišča v današnjem listu z opomnjo, da se morajo zglasiti v te tečaje tudi tisti krojači in šivilje, kojim je sl. deželni odbor ustanove podelil. V tečaj za pouk o prikrojevanju ženskih oblačil sprejemajo se pa poleg šivilj tudi druge dame, ki želijo pouka le za lastno vporabo. Ker je vodja tega učilišča, gosp. M. Kunc kot strokovni učitelj v obrtno-pospeševalnem poslovanju c. kr. trg. ministrstva s poučevanjem v drugih mestih zadržan prirejati doslej običajne vsakomesečne tečaje v Ljubljani, zglase naj se torej vsi, ki želijo udeležbe, pravočasno pri vodstvu učilišča v Ljubljani, Gospodske ulice 7.

— **Zboljšanje rudniških plač v Idriji.** Dne 25. septembra je cesar potrdil plačilni in pokojninski red za vse rudniške delavce c. kr. rudnika v Idriji. Novi plačilni in pokojninski red stopi 1 januvarja 1902. l. v veljavo.

— **»Gospodarska zveza«** priredi meseca novembra ponavljalni kurz za knjigovodstvo hranilnic in posojilnic ter konsumnih društev.

— **Prestop v protestantizem.** Minolo nedeljo je v ljubljanski protestantski cerkvi 14 oseb prestopilo k protestantizmu. Vse te osebe so nemške narodnosti. V zadnjih dveh letih je na Kranjskem že nad 50 oseb izstopilo iz katoliške cerkve.

— **Vipavska železnica.** V soboto so predrli predor pri Rojčih v dornberški županiji, kar so praznovali delavci in ljudstvo v nedeljo z veseljem. Predor je dolg 180 *m*. Dela pri železnici gredo hitro izpod rok, tako da je pričakovati, da prihodnjo spomlad bo izročena železnica prometu.

— **Talijo za rešitev življenja** v znesku 20 kron je deželna vlada priznala Jan. Jarcu iz Gornjega Boršta, ker je 28. julija rešil iz vode 12letno Marijo Jarc.

— **Visoka starost.** Vdova gospa Josipina Küller, rojena v Radečah, obhajala je te dni stoletnico svojega rojstva; ona je najstarejša žena na Dolenjskem. Gospa Jos. Küller je čvrsta in gre tako po koncu in naglo kot dekle. Njen soprog je bil vodja zemljiških knjig v Radečah.

— **Posnemanja vredna vspodbuda.** Kakor poroča „Montan Zeitung“ je svetnik Tschebull v celovški trgovski in obrtni zbornici sprožil akcijo, da bi se na Koroškem in na Kranjskem zasledoval premog. Zbornica se je z motiviranim poročilom obrnila na vlado, naj za podpiranje tega dela dá 100.000 kron. Tudi pri nas bilo vredno, da se kaj stori, saj je na Kranjskem mnogo in lepega premoga. Nedostaje samo kapitala, drugo se vse dobi.

— **Občni zbor političnega društva »Edinost« v Trstu** se je vršil preteklo nedeljo v Barkovljah. Vzklikom je bil izvoljen stari odbor. Na shodu sta govorila tudi državna poslanca Spinčič, ki je dovedel ad absurdum Körberjevo zahtevanje, naj bi Slovani v Primorju zapostavili svoje težnje, in deželni poslanec dr. Rybař, ki je pojasnil razmere v tržaškem deželnem zboru oziroma občinskem svetu

— **Društvo »Zvezda« na Dunaju** priredi v nedeljo dne 3. novembra t. l. svoj zabavni večer v dvorani „Regensburgerhof“, I. Sonnentelsgasse 2. Zabavni večeri tega društva so vsako prvo nedeljo v mesecu, h katerim pa odbor posebnih vabil ne razpošilja. Pristop imajo gg. udje in prijatelji društva. Začetek ob šestih zvečer.

— **Umrl** je v Ljutomeru davčni kontrolor gosp. Fran Ivančič.

— **Konjsko meso na Dunaju.** Lansko leto so zaklali na Dunaju 25.646 konj in 56 oslov. Konjsko meso torej Dunajčanom dobro tekne.

— **Ves občinski svet — zaprt.** Iz Lvova javljajo: Župan v Przysietnici, Plasznik je naznanil nedavno vsled sklepa občinskega sveta učiteljico Rajovsko, da sili otroke izvajati tako težka fizična dela, da so radi tega bolni. Učiteljica je tožila ves občinski svet zaradi obrekovanja, in sodišče je obsodilo vsakega zatoženca na teden dni zapora. Obsojeni občinski svet je uložil seveda ničnostno pritožbo, toda višja instanca je prvo obsodbo potrdila.

— **Prestolonaslednik in prodajalee razglednic.** Na vojaških vajah v Doljnem Miholjcu na Hrvatskem prodajal je neki starček razglednice vojakom, da si s tem zasluži kak krajcar. Nekega dne približal se je spremstvu prestolonaslednika, ne vede, da mu je prepovedano. Takoj so ga zgrabili vojaki, da ga stavijo na odgovor, ker se je brez dovoljenja približal visoki gospodi. Starček jel je prositi in plakati, da naj mu odpuste, a zaman: vojaki hoteli so siloma, da mora ž njimi. Vse to je privabilo prestolonaslednika, da je prijezdil bližje k vojakom, rekoč: „Pustite siromaka v miru“. Stopivši s konja, jel je ogledovati razglednice ter jih tudi od starčka kupovati, Vzgledu prestolonaslednika so sledili drugi in kmalu je srečni starček prav dobro prodal svoje razglednice.

— **Spomenik razkralju Milanu,** katerega je za Milanov grob naročil hrvatski ban, je dovršen in bode te dni pripeljan v Krušodel. Spomenik je visok 4 metre in širok 1 meter 80 centimetrov. Na spomeniku je napis: „Tu počiva kralj Milan“, grb Obrenovićev in srbska kraljeva krona ter napis: „Tempus et memu ius“.

— **Prijatelji kmeta.** Nižjeavstrijsko obrtno društvo zahteva, da se zviša carina na uvoz poljedelskih strojev in da se zniža carina na uvoz žita in živine. Avstrijski kmet potrebuje strojev iz druzih držav, ker jih doma ne dobi, zatorej bi bilo zvišanje carine na stroje zanj škodljivo. Če pa bi se znižala carina na žito, prišlo bi iz drugih dežel toliko žita in živine k nam, da bo domačemu žitu in živini cena še nižje padla, nego je dosedaj. Kmetski poslanci bodo vedeli brauiti pravice in koristi kmetov.

— **Zmešnjava v gostilni.** V nekej peštanjskej gostilni sedelo je neko nedeljo vse polno občinstva. Gostilniški vrt je bil krasno razsvetljen in ciganska godba je razveseljevala goste, katerih je bilo okoli 300. Nakrat pa nastane pri nekej mizi šum in glasno napivanje, na kar nastane pri istej mizi pretep. Ostali gostje gledali so nekaj časa začudeno ta prizor, polagoma pa so se jeli vmešavati med prepirajoče in kakor bi trenil, je nastal vik in pretep po celem vrtu, ne da bi znal kedo za kaj se gre Godba je prenehala svirati, pri vratih so se prikazali orožniki, toda vsega tega niso opazili razburjeni ljudje, ki so se prepirali in tepli kar vprek. Šele petnajsterim huzarskim vojakom se je posrečilo, s sabljami umiriti razburjeno ljudstvo, katero ni vedelo odgovora, za kaj se prav za prav tako srdi jeden na druzega. Šest težko ranjenih so odnesli v bolnišnico, dva sta bila mrtva in sicer jeden delavec, kateremu je redar zadel težko rano na glavi, in pa jeden tistih huzarjev, ki so prišli mirit, a ga je med splošno zmešnjavo zadela redarjeva sablja.

— **Najstarejši Gutenbergov tisk najden.** V deželni knjižnici v Wiesbadenu so našli najstarejši Gutenbergov tisk iz leta 1447., ki predstavlja astronomičen koledar.

— **Katoliške in protestantske knjižice v Nemčiji.** V Nemčiji je 80 katoliških in 120 protestantskih velikih cerkvenih knjižnic. Mnoge protestantske knjižnice so nastale iz zatrtih katoliških samostanov. Vse protestantske knjižnice imajo 1550 rokopisov in 53.664 zvezkov, a katoliške knjižnice imajo 5539 rokopisov in 1,019.118 zvezkov. V Tübengenu ima protestantski seminar knjižnico s 25.000 zvezki, a katoliška fakulteta s 40.000 zvezki.

— **Stara vrtnica.** V Hildesheim-u na Nemškem stoji vrtnica, ki je stara že 1000 let. Do letos je cvetela vsako leto in velikanski grm cvetja je bil kras kraju, katerega je vsled te redkosti obiskovalo mnogo ptujcev. Letos pa se je jel grm sušiti. Po natančnejši preiskavi se je pokazalo, da so bile vse korenike polne vrtnih ušij, katere so spodjedale življensko moč vrtnice. Da jih odstranijo, namazali so vse korenike z raztopljenim apnom, toda to ni pomagalo. Poklicali so strokovnjaka, ki je svetoval, da naj jih z petroljem odstranijo, kar se je tudi zgodilo. Mrčes je poginila vsled petrolja in grm vrtnice je jel o svojem 1001 letu zopet cveteti.

— **Henrik Ibsen** je, kakor javljajo listi, neozdravljivo bolan. Zdravijo ga trije najslavnejši zdravniki Kristijanije, a vsi trije so konštatovali, da more živeti le še par mesecev. Vsa Danska, Švedska in Norveška se toplo zanima za stanje slavnega pisatelja; vsaki dan dobiva ogromno cvetlic, dragih vin itd. Ibsen sam ve, da je izgubljen. Ves svoj čas porablja v to, da piše roman svojega življenja. Kadar piše, ga morajo ostaviti vsi strežniki.

— **Stolp iz porcelana** bodo postavili Francozje na gori pri Saint Claude. Raztega znamenitega stolpa bode krasen razgled.

— **Kako so pridne francoske žene.** Po najnovejši statistiki se je dognalo, da si na Francoskem polovica žensk služi svoj kruh samostojno. Tako je na pr. 450 zdravnic, 519 pisateljic, 3.600 slikaric, 3 500 gledaliških igralk, potem 12.000 babic, 30.000 modistk, 50 000 državno nastavljenih po pisarnah, 95.000 redovnic, 245.000 v raznih trgovinah nastavljenih, 500.900 ki žive od premoženja, 570.000 delavk v tovarnah, 650.000 služkinj, 950 000 šivilj in 270.000 tacih, ki se pečajo z poljedelstvom.

— **Kdaj je prišlo v navado opoldansko zvonjenje?** Ko se je pod poveljstvom slavnih generalov in patra Ivana Kapistrana združila vsa krščanska vojska, da brani Beligrad pred Turki, je tedanji papež Kaliksto III. zapovedal, da naj se po vseh krščanskih cerkvah zvoni opoludne, da se s tem ljudstvo opomni, da moli za srečen izid vojne proti Turkom. V bitki l. 1456 uničile so tudi res krščanske čete turško vojno in v zahvalo za to odredil je isti papež, da naj se zvonjenje vsaki dan opoludne ohrani za večne čase, da se ljudstvo spominja velikih dobrot, ki jih ima od svojega stvarnika.

— **Ruski in nemški car pa Židje.** Za časa bivanja ruskega carja v Gdanskem je zlasti francozko časopisje z začudenjem pisalo o tem, da je ruski car nemškemu cesarju poveril nalogo, da izroči pogorelcem ruskega obmejnega mesteca Wištitena večji dar v denarjih ter sporoči carjevo obžalovanje nad to nesrečo. Nekateri listi so izrekali slutnjo, da to pomeni približanje Rusije k Nemčiji. A kako slabo so umeli ti listi fino politiko ruskega carja, kaže sledeče: Nemški cesar je nato iz lastnega daroval tem pogorelcem vsak dan 500 hlebov kruha in toliko funtov govejega mesa, to pa radi tega, ker so prebivalci tega mesteca sami judje in ker se po žilah nemškega cesarja pretaka — po njegovem angležkem pokoljenju — židovska kri! Car Nikolaj torej ni mogel izbrati primernejšega odposlanca k židovskim pogorelcem, nego je — nemški cesar. Zdaj se čuje, da se vsled darov nemškega cesarja Wištenskim judom tako dobro godi, da so začeli lenobopasti, mesto da bi delali in zidali nova poslopja. S tako sodrgo naj bi bil car omazal koga druzega?

— **Imovino panamske družbe** bodo kupile ameriške združene države za 50 milijonov dolarjev. Ta vest je prišla iz Londona.

— **Boj med angleškim vojaštvom.** Iz Londona se poroča: V Aldershofu je prepir mej Durhamsko infanterijo in Worchesterskim polkom provzročil, da so se te dni vojaki obeh polkov pričeli klati z bajoneti. Vsa okna v Durhamski vojašnici so razbita. Vojaki so drug na druzega tudi streljali. Mnogo vojakov obeh polkov je ranjenih.

— **Soprogo umoril.** Kakor poročajo iz Budimpešte, je zabodel 11. m. m. delavec Fran Sedök svojo ženo z nožem ter jej preparal trebuh. Sedök je bil že nekaj časa jako nervozen in je storil morda ta strašen čin v hipni blaznosti.

— **Koliko se producira petrolja?** Leta 1900 pridobilo se je iz zemlje 138 milijonov pudov petrolja in sicer na Ruskem 68 milijonov pudov, v Zjed. državah 58 milijonov, v Indiji 3 milijone, v naši monarhiji 2 in pol milijona, na Rumunskem pa 2 milijona. Ostalo odpada na 8 drugih držav, ki pa petrolej, ki ga pridobe, porabijo samo za-se, torej njih proizvod ne pride v poštev na internacijonalnem trgovišču petroleja.

— **Splošna stavka na Španskem.** V Stoila na Španskem je zboroval kongres delavcev, ki je sklenil, pričeti na Španskem splošno stavko delavcev.

— **Še nekaj o morilcu Czolgoszu.** Iz Novega Jorka se je poročalo, da je došlo ravnateljstvu jetnišnice v Auburnu že nad 1000 tisoč prošenj za dovoljenje, prisostvovati usmrčenju Czolgosza. Po postavnih določbah je smelo usmrčenju prisostvovati le 22 prič. Vsak dan je prihajalo ravnateljstvu množina cvetja, sadja in pisem za Czolgosza. Te stvari so odšiljala razna anarhistična društva, a ravnateljstvo jih morilcu ni izročilo.

— **Kaj vse so ženske v Ameriki.** Tamkaj, „onstran velike luže“, se je moškim res bati, da ne bodo naposled nič dela imeli, ker jim vse prevzamejo podjetne in „pridne“ Američanke. Skoro ga ne bo kmalu posla, ki bi se mogel izključno imenovati moški. Tako je najboljši postiljon v Ameriki med dvema mestoma, katerih ne veže železnica, mlado dvajsetletno dekle. Njena vsakdanja pot pelje po najbolj samotnih krajih in skozi divje gozde, v katerih ni nič novega, ako je njen poštni voz napaden od tatov in roparjev. Toda ona uide vsakokrat s svojim blagom in svojimi potniki srečno in jih brani s samokresom v roki. Druga zopet ima največje veselje nad tem, da je dobila službo, v katerej more zasledovati lovske tate po gozdih, seveda na konju in oborožena. Tudi ženski dimnikarji niso nič novega v Ameriki. Za službe kurjačev na parnikih pa je že v navadi, da se vporabljajo ženske, ki pa si semtertja vender še nadevajo rokavice, da bi si pri tem težkem delu manj pokvarile roke. — V nekem švedskem mestu Nasso obstoji vsa požarna bramba iz 150 ženskih udov, ki vrše svojo dolžnost v vsestransko zadovoljenje.

Dunajsko dobrodelno društvo za tople sobe. Od leta do leta je naval pomoči iskajočih v zimskem času k toplim sobam, kjer se jim daje gorko jedilo in prenočišče, večji, tako, da to dobrodelno društvo za tople sobe z največjim trudom komaj vsem zahtevam zadostuje. Da se to človekoljubno podjetje podkrepi, je sl. finančno ministrstvo dovolilo loterijo s srečkami po 1 krono, katera bo imela 2300 dobitkov z jednim glavnim dobitkom z 40.000 kron in bode srečkanje 16. januarja 1902.

Loterijske srečke.

V Brnu dne 30. oktobra t. l.: 13, 34, 29, 38, 52.
Na Dunaji dne 26. oktobra t. l.: 31, 18, 22, 20, 51.
V Gradci dne 26. oktobra t. l.: 81, 55, 27, 35, 2.

Tržne cene.

V Ljubljani dne 31. oktobra 1901. Pšenica K 8.40 h, rž K 6.60 h, ječmen K 7.— h, oves K 8.— h, ajda K 6.50 h, proso K 7.— h, turšica K 6.50 h, leča K 10.— h, fižol K 8.50 h Vse cene veljajo za 50 kilogramov.

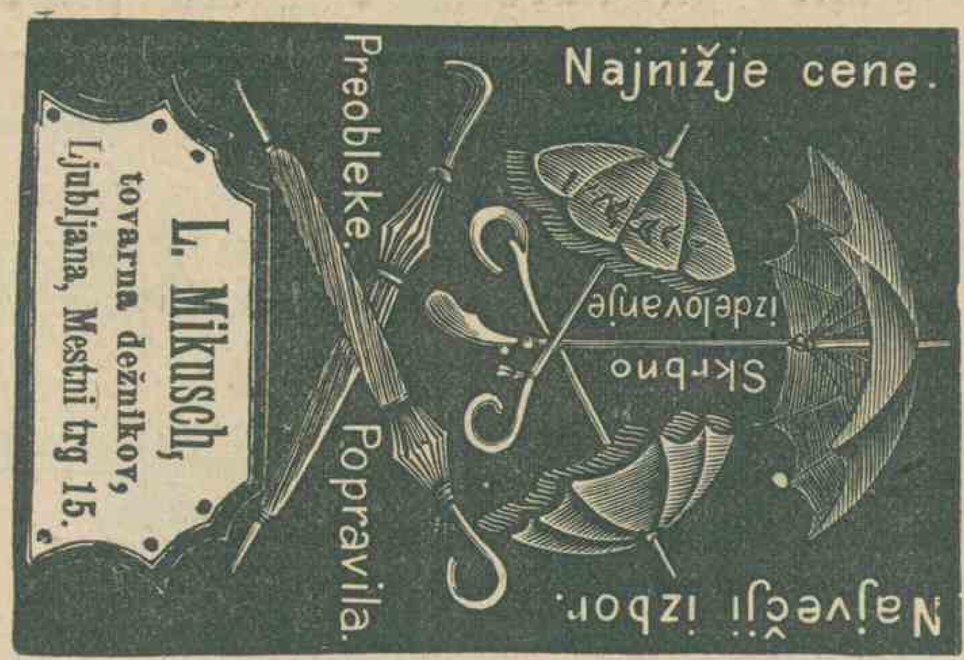

31

Ravnokar je izšla
v zalogi J. Blasnikovih naslednikov v Ljubljani
Velika in Mala
PRATIKA
za navadno leto
1902,
ki ima 365 dni.
Na svetlo dala c. kr. kmetijska družba.

J. Blasnikova „Velika Pratika“ in „Mala Pratika“ katero izdaja c. kr. kmetijska družba že nad pol stoletja in katera izhaja od svojega rojstva že čez sto let, je torej edino le prava, starodavna „Pratika“, katero je toliko let skrbno vrejal rajni prvoboritelj Slovencev, dr. Janez Bleiweis in v. č. g. župnik Blaž Potočnik ter razni drugi učenjaki duhovskega in svetnega stanu. Ta „Pratika“ ima na prvi strani podobo sv. Jožefa kot uradno potrjeno varstveno znamko. Zatorej zahtevajte le zmiraj Blasnikovo „Veliko Pratiko“ vsako drugo zavrnite, kot nepravo.

„Velika Pratika“ stane 24 vin., „Mala Pratika“ pa 20 vin.

Vizitnice in kuverte s firmo priporoča J. Blasnikova tiskarna v Ljubljani.

Odgovorni urednik: **August Pucihar.** — **Tisk in založba: J. Blasnikovi nasledniki.**